

Povești Neauzite

Realități trăite de persoanele de etnie Romă din
serviciile de probațiune din Bulgaria

Cuprins

Metodologie

Contextul cercetării

Teme majore:

- identitate și experiențe personale
- gen și intersecționalitate
- memorie istorică și migrație
- provocări socio-economice
- experiențe în perioada COVID-19

- relații cu sistemul de probațiune
- soluții și speranțe
- discriminare și rasism
- reziliență și mecanisme de sprijin
- aspirații și mesaje pentru schimbare socială

Perspective cheie și
recomandări

Designul cercetării

- Abordare calitativă
- Interviuri semi-structurate, observație participativă, analiză narativă.

Eșantionare și participanți

- Grup țintă: persoane aflate în probațiune și membri ai familiilor lor de etnie romă
- Criterii de includere – localități – femei aflate în probațiune și interes
- Metodă de eșantionare: intențională + bulgăre de zăpadă

Munca de teren pe scurt

81
Persoane
intervievate

4 localități:

- Byala Slatina: 20 pers.
- Pleven: 21 pers.
- Plovdiv: 20 pers.
- Sofia: 20 pers.

Strategia de
eșantionare
intenționată
pentru a
prioritiza
femeile

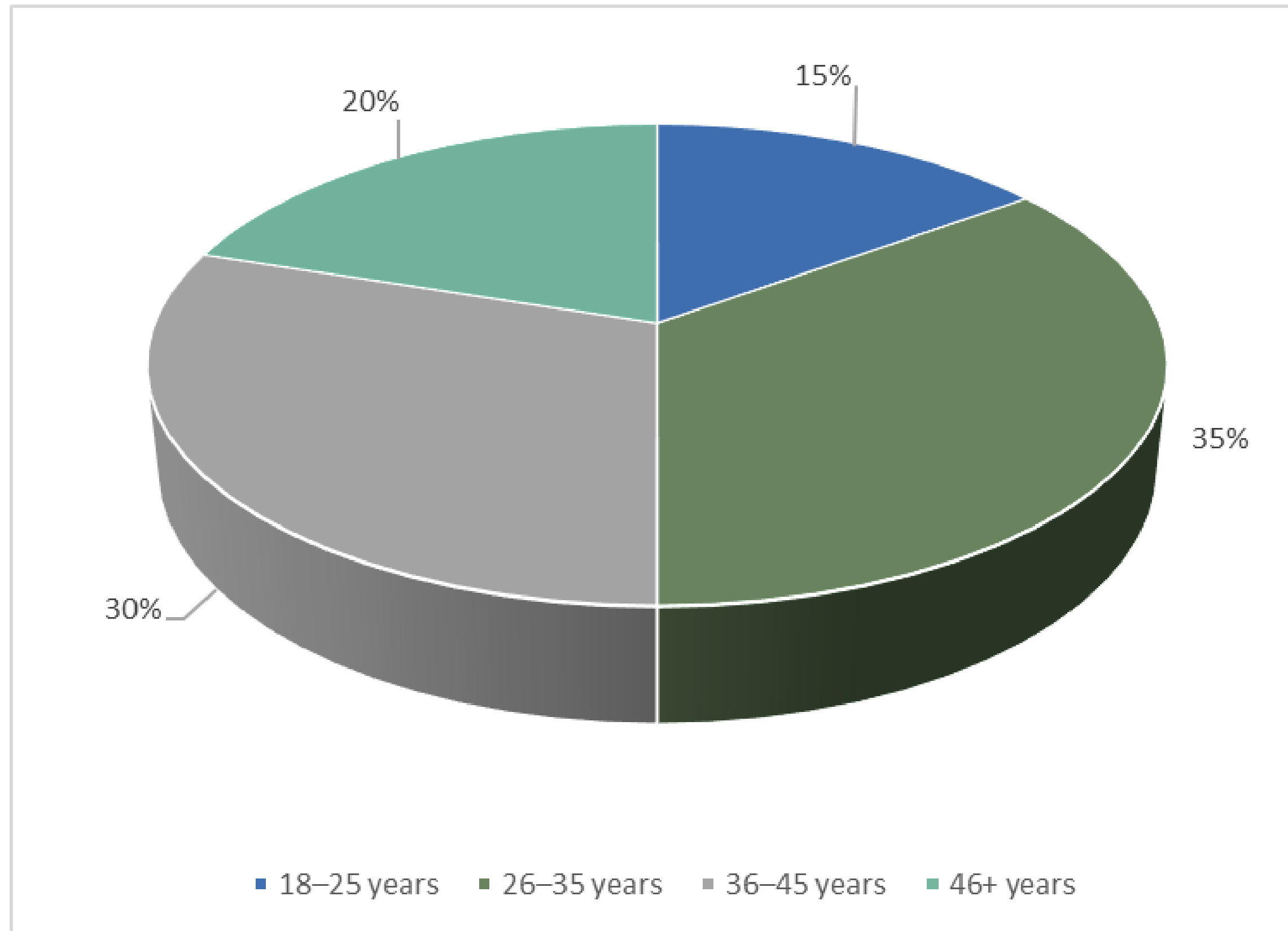
Durata:
45 – 120 minute

Vârste:
19 – 86 ani

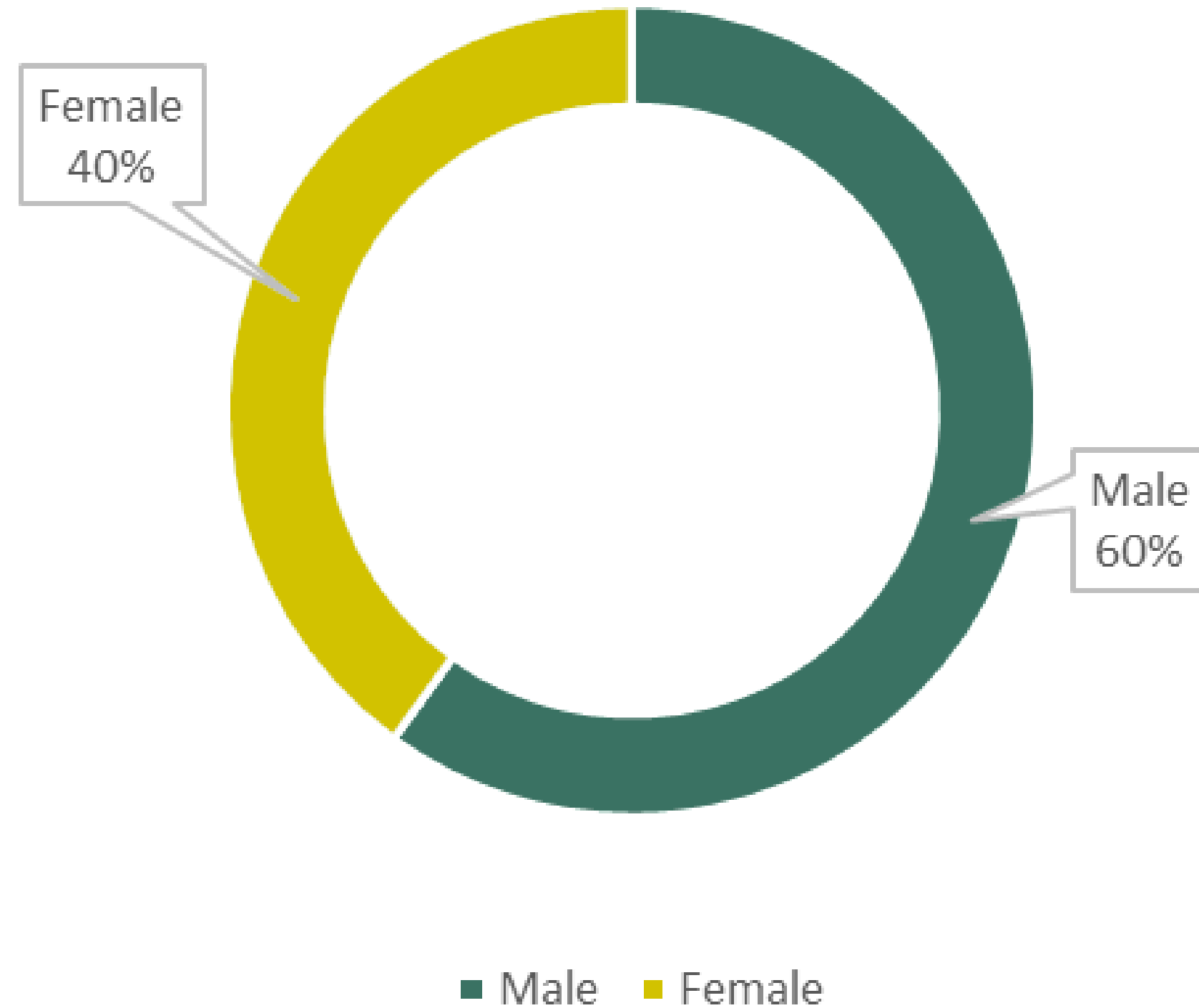
Gen:
32 femei
49 bărbați

Între 1 iulie
și 1 septembrie
2025

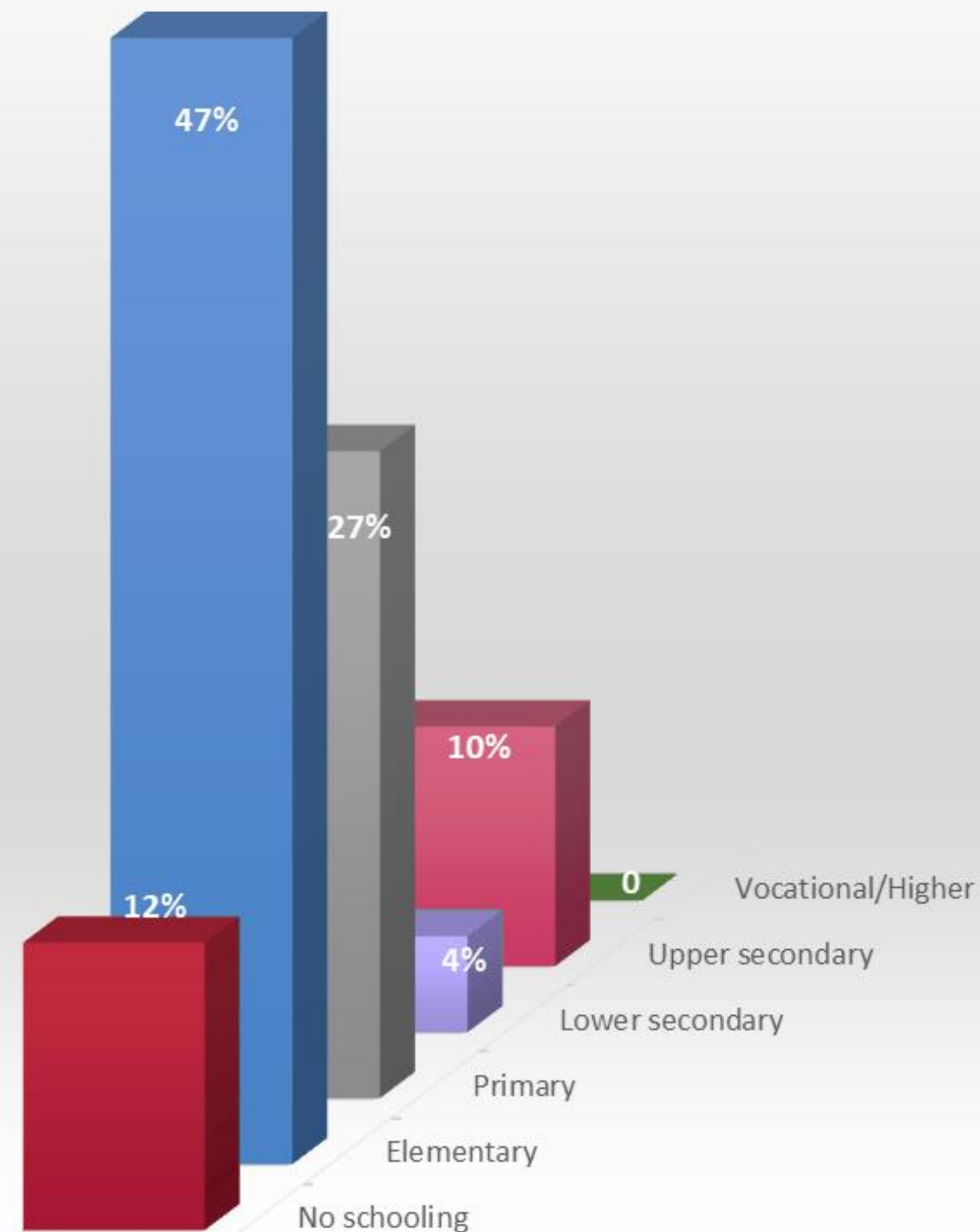
Date socio-demografice ale participanților: Vârsta

Date socio-demografice ale participanților: Genul

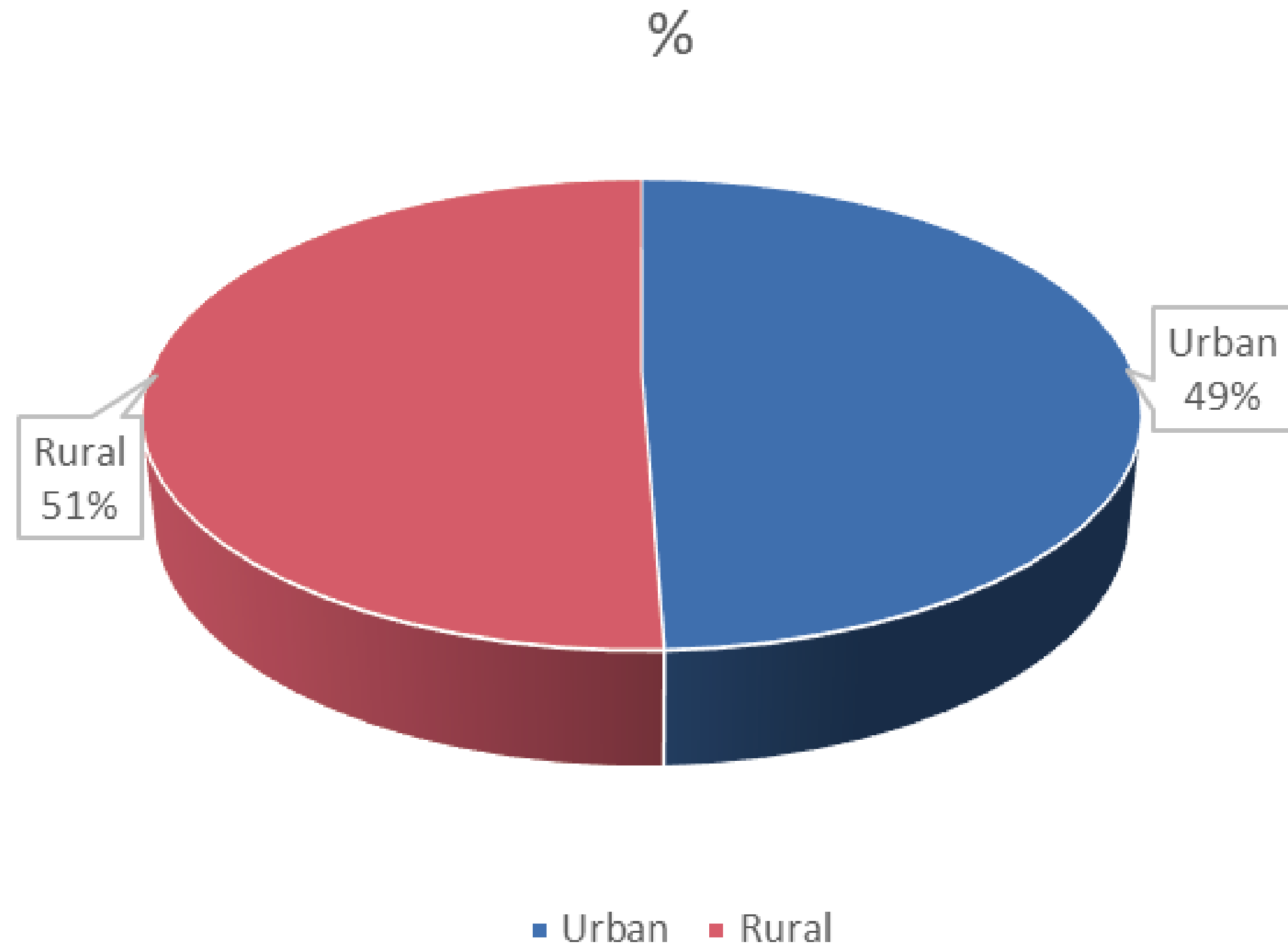
Date socio-
demografice ale
participanților: Nivel
de educație

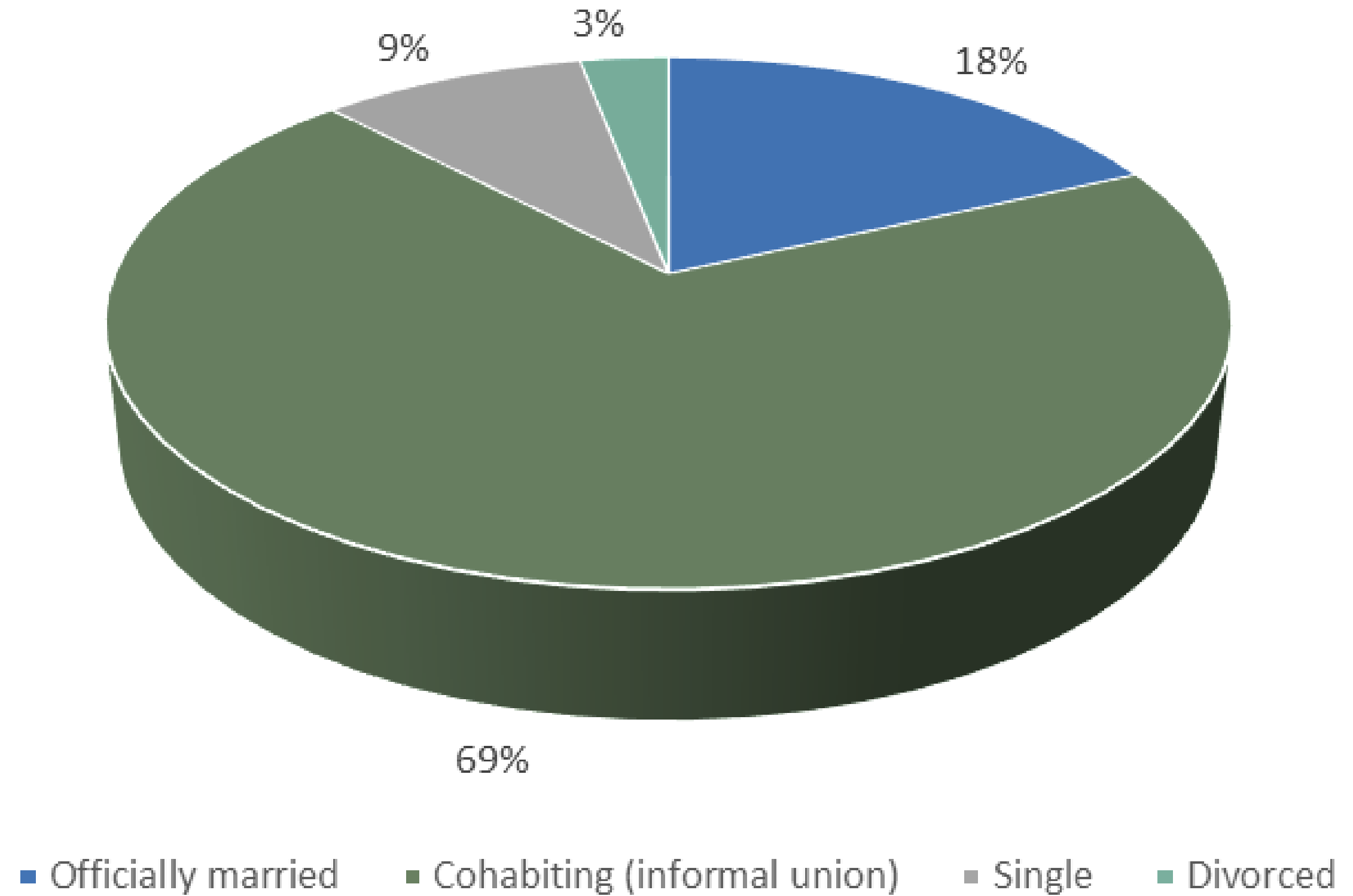
Date socio-demografice ale participanților: Mediul de locuire

Urban: Sofia și Plovdiv

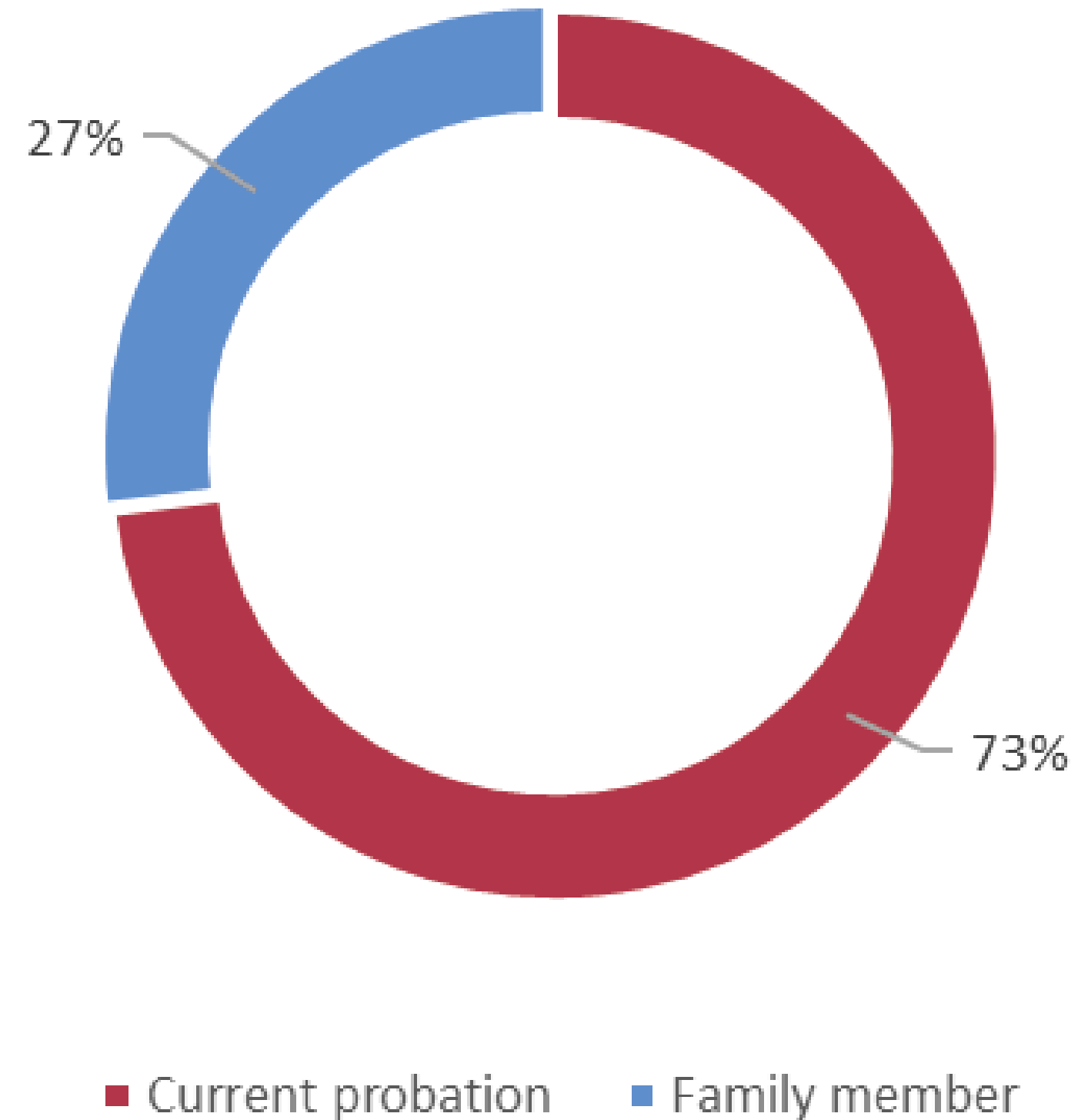
Rural: comune și sate

Date socio-
demografice ale
participanților:
Status familial

Date socio-
demografice ale
participanților:
Statut
sanționator

Analiza datelor – analiză tematică

Date primare: 80 de transcrieri ale
interviurilor + documente suport

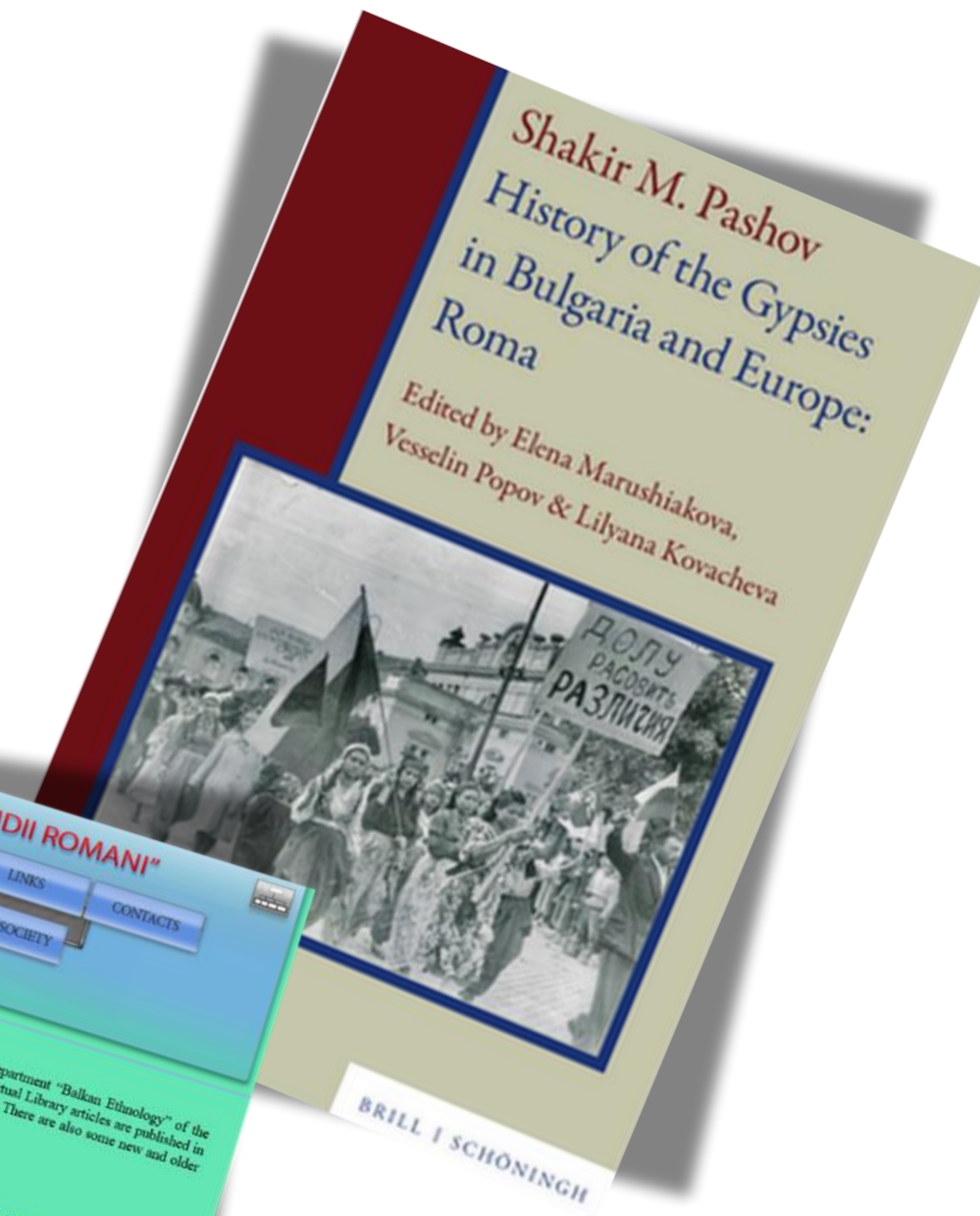
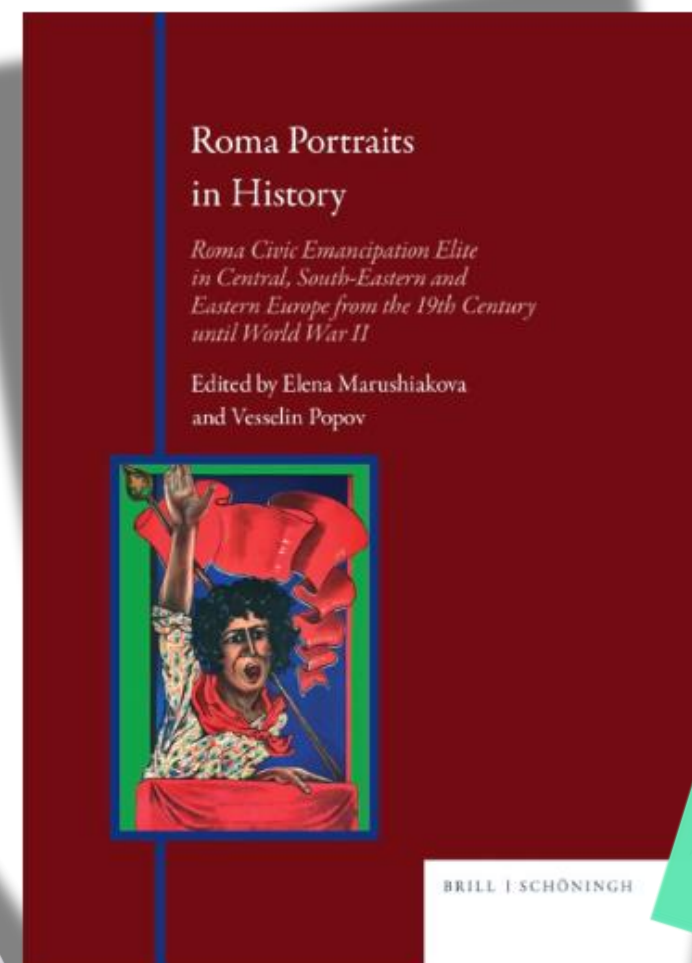
Codare inițială și definirea
temelor principale

Gruparea
perspectivelor

Întocmire
raport

- Alegerea unor fragmente reprezentative din interviuri pentru fiecare temă.
- Analiza critică și interpretativă a temelor în raport cu obiectivele cercetării.
- Integrarea literaturii de specialitate pentru a susține interpretările.

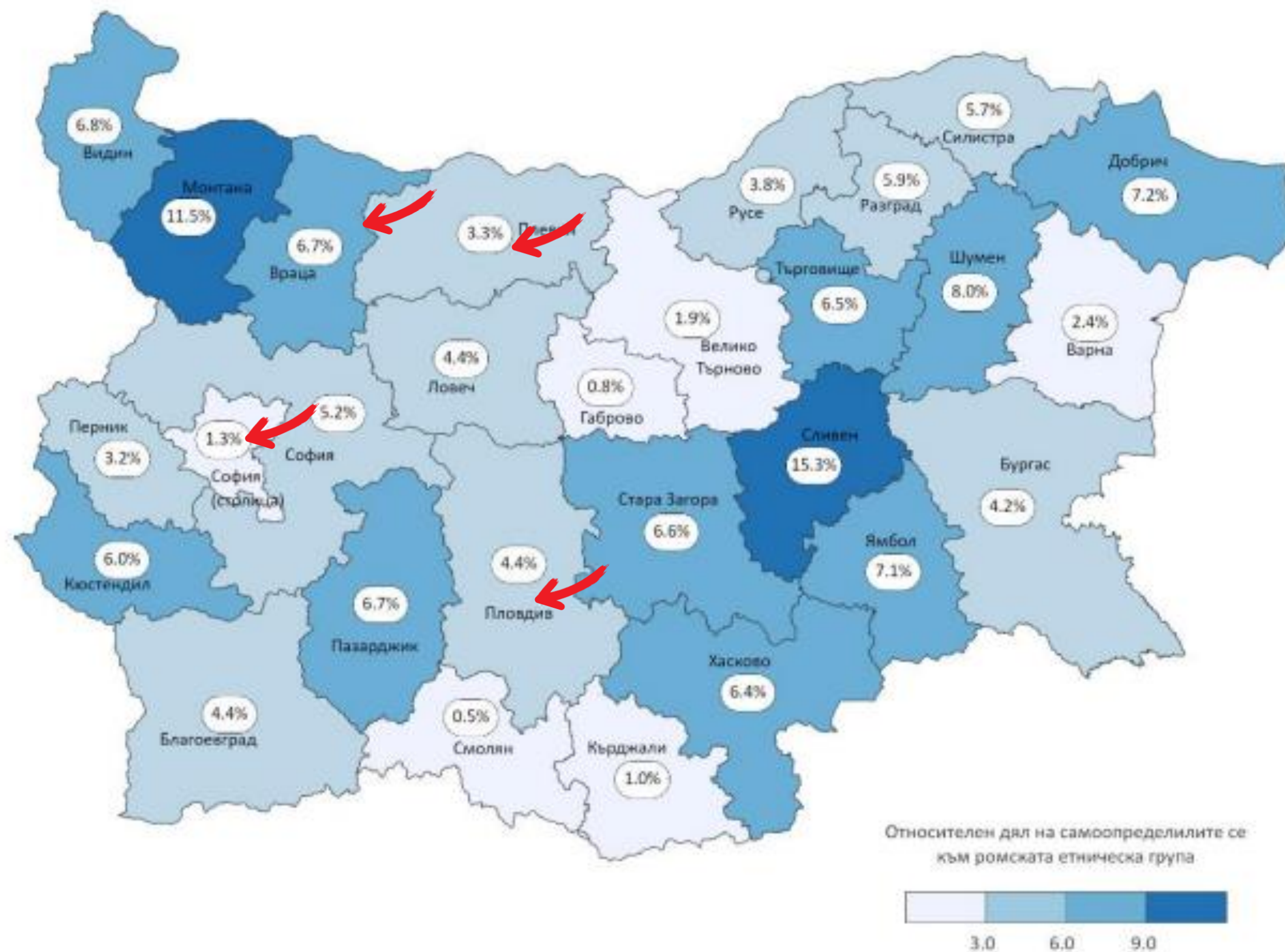
Contextul cercetării: istoria și tradițiile romilor

Contextul cercetării: Ce știm despre romii din Bulgaria

Recensământul este singura sursă oficială de date etnice.

Există o serie de estimări, dar acestea sunt limitate fie teritorial, fie tematic.

Contextul cercetării: Ce știm despre romii din Bulgaria

Datele FRA din 2024 sugerează că:

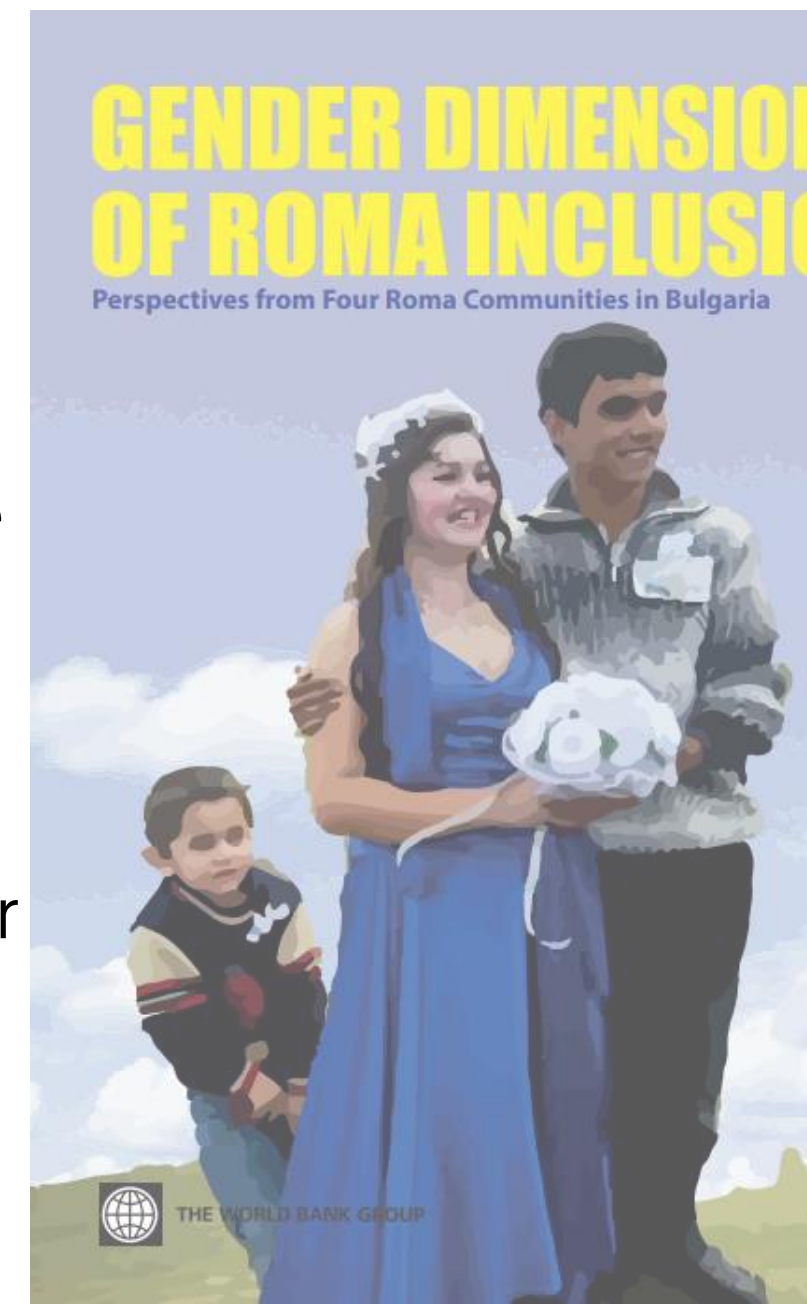
- 53% dintre romi sunt expuși riscului de sărăcie, comparativ cu 86% în 2016
- 42% dintre tinerii romi au cel puțin studii secundare inferioare, comparativ cu 49% în 2016
- 79% dintre romi trăiesc în spații supraaglomerate, comparativ cu 34% din populația bulgară
- 70% dintre copiii romi merg la școli segregate
- 19% dintre romi au fost discriminați, în timp ce doar 7% dintre ei au raportat astfel de incidente

Datele BNSI și FRA din 2022 sugerează că segregarea spațială se numără printre cei mai privatori factori care afectează romii.

Contextul cercetării: Ce știm despre tradiții și roluri de gen?

Un studiu al Băncii Mondiale din 2014, realizat în patru comunități, sugerează că există:

- o **deconectare** între valorile proclamate și practica privind normele tradiționale de gen;
- o **autoritate în scădere a bărbaților romi** în cadrul familiei, care este o cauză principală a nivelului ridicat de stres în cadrul gospodăriilor și a unei creșteri percepute a violenței domestice;
- **Relațiile intra-gospodărești și intergeneraționale** sunt într-o stare de flux, pe măsură ce rolurile de gen continuă să evolueze.
- Acolo unde presiunea normelor sociale tradiționale este puternică, **băieții** sunt împinși să fie cei care asigură întreținerea în loc să meargă la școală, iar valoarea semnificativă acordată virginității mireșelor îi determină pe părinți să își retragă **fiicele** de la școală atunci când acestea ajung la pubertate.

Identitate și experiențe personale:

Cum definesc respondenții a fi Romi

„Nu mi-e rușine că sunt Rom. Pentru că ne pasă de cei dragi, dacă avem o persoană dragă la nevoie, întotdeauna vom... Spun asta cu mâna pe inimă - mă voi dezbrăca și îi voi da hainele mele" (BG_SOFIA_15)

“Spun adevărul, nu există romi, nu există bulgari, suntem cu toții la fel. Trăim într-o singură țară, în principiu..” (BG_SOFIA_14)

Identitate și experiențe personale: Subgrupe etnice

„Țigani” ne numiți voi, bulgarii. Suntem cu toții țigani sub un numitor comun. Totuși, noi, țiganii, avem și alte lucruri. De exemplu, avem Leshetari [gunoieri], avem țigani, care sunt, ei bine, tot noi suntem, suntem cu toții țigani, dar suntem împărțiți în Țigani, Leshetari și Kalaidjii. Deci suntem trei. Și, de exemplu, Kalaidjii – ei îi urăsc pe leshetari. Și țiganii, și ei îi urăsc pe Leshetari. [...] Leshetarii trăiesc în ghetou și fură și se bat și fac tot ce se întâmplă [rău]. Dar acum țiganii și-au deschis restaurante și magazine în centrul orașului, sunt în partide politice, sunt membri ai parlamentului și, din această cauză, sunt ceva mai mult decât Leshetarii. (BG_BS_11)

Identitate și experiențe personale: Limbă și religie

„Da, mai ales limba, dar ne înțelegem. Își rup puțin limba, noi o vorbim mai clar, și ei spun că o vorbim murdar, ei o vorbesc clar, și nu ne putem pune de acord în privința asta. Dar ne înțelegem. Sunt cuvinte pe care nu le înțelegem, dar într-un fel sau altul înțelegem despre ce este vorba. Dar, în cea mai mare parte, ne înțelegem. Îi înțeleg foarte bine, pentru că eu călătoresc constant, fie pentru serviciu, fie pentru altceva, sunt mereu în călătorii de afaceri, m-am obișnuit acum. A fost chiar o perioadă când am început să vorbesc turca, pentru că lucram în Razgrad, și majoritatea oamenilor de acolo sunt turci. Și am început să vorbesc turca, chestii de genul ăsta.”
(BG_SOFIA_4)

Gen și intersecționalitate

- Vulnerabilități specifice genului
- Experiențe specifice femeilor:
 - căsătorie timpurie
 - cumpărarea miresei
 - traiul în familii instabile

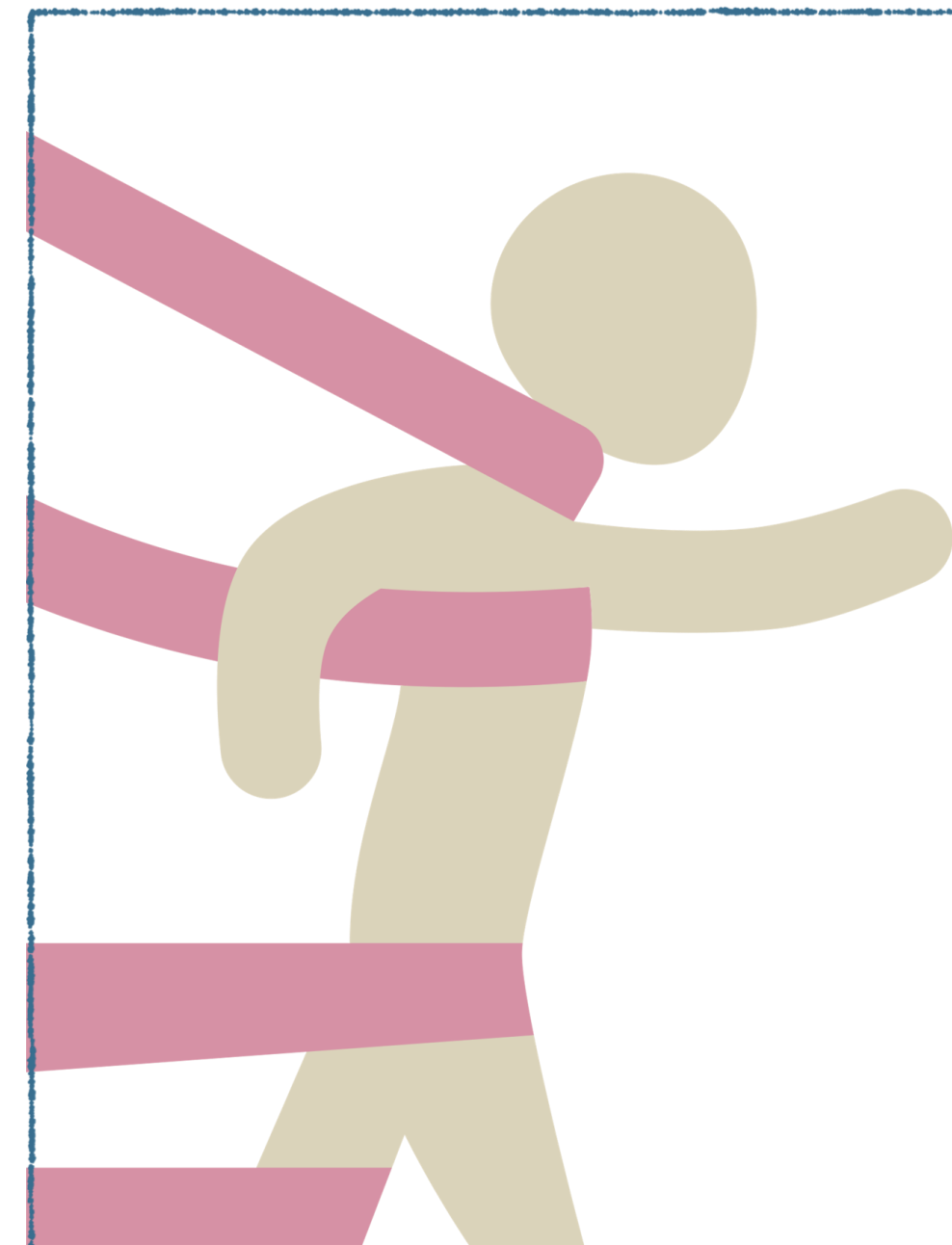
Memoria istorică și migrație

„Asociez schimbarea numelui cu amintiri neplăcute. Era în gimnaziu. Am avut un profesor foarte bun. Foarte bun. Totuși, amintirea mea despre asta este neplăcută. De nouă ori [profesorul a spus] – «Galin, ridică-te!» Nu-mi știu numele pentru că îl știu pe [numele meu este] Gyulsi. Am crescut cu numele ăsta. Au chemat poliția. Părinții noștri de la serviciu. Că sub controlul lor, nu am vrut să accept numele bulgar și așa mai departe. Ceea ce nu era adevărat. Și de aceea, uneori, când mă gândesc la asta, urăsc numele Galin, dar m-am obișnuit cu el.” BG_BS_4

Vulnerabilități socio-economice

- Lipsa oportunităților de angajare
- Lipsa accesului la educație (de calitate)
- Lipsa locuințelor decente și/sau accesibile
- Segregare spațială

Experiențe în perioada COVID-19

„Pentru că era o farmacie în cartier, au închis-o, era condusă de un arab. Și mi-a dat aceste medicamente, dar le-am luat timp de trei zile și m-au făcut să mă simt mai rău. Așa că am încetat să le mai iau și, după cinci zile, m-am pus din nou pe picioare. Aproape toți prietenii mei s-au îmbolnăvit. Nu ne-am încuiat înăuntru. Pentru că, ca să fiu sincer, era doar gripă. Și acum îi băgau la spital, cred că majoritatea doctorilor îi intubau și chestii de genul ăsta. De aceea mureau oamenii. Și mulți dintre romii noștri nu voiau să meargă la spital, chiar ascundeau că au COVID ca să nu fie internați. Și cei dintre noi care s-au îmbolnăvit, nu am mers niciodată la spital, suntem în viață. Dar cei care au mers la spital nu s-au mai întors. Niciunul.” (BG_SOFIA_4)

Relațiile cu sistemul de probațiune

- Modele recurente de infracțiuni

„Da, am comis o infracțiune, dar când pedepsești pe cineva, trebuie să-i arăți și calea cea dreaptă. În acest caz, asta nu se întâmplă. [...] Pe vremea când am stat la închisoare un an și jumătate, știi ce m-a învățat închisoarea? Nu să mă opresc din a comite infracțiuni, ci ca atunci când le comit, cum să fac asta ca să nu fiu prins. Despre ce vorbim – intri acolo ca să-ți ispășești pedeapsa, dar înăuntru întâlnești oameni care te învață cum să o faci mai inteligent data viitoare ca să nu fii pedepsit.” BG_SOFIA_15

Soluții și speranțe

„Dacă ar exista locuri de muncă pentru toată lumea, romii nu s-ar implica în năzbâtii. Pentru a trăi o viață mai bună, romii nu ar trebui să se căsătorească atât de devreme, ci ar trebui să urmeze studii superioare. Acest lucru ar schimba și atitudinea față de ei.” (BG_BS_17)

„Nu vreau ca oamenii să ne privească diferit. Romii ar trebui să aibă șansa de a demonstra ce pot face.” (BG_SOFIA_13)

Discriminare și rasism

Stereotipuri recurente

Respondenții au raportat frecvent că au întâlnit următoarele stereotipuri despre persoanele de etnie romă:

- Criminalizare: Convingerea că romii sunt predispuși la furt sau comportament necinstit, de exemplu, „Romii ți-ar fura poșeta”.
- Prejudecată etică a muncii: Percepția că romii sunt leneși sau nesiguri, ceea ce duce adesea la presupunerea că nu sunt potriviți sau nedoriți ca lucrători.
- Deficit educațional: Stereotipul conform căruia romii sunt needucați sau le lipsesc capacitățile intelectuale.
- Profilare fizică: Presupunerea că anumite trăsături fizice indică automat etnia romă.

Discriminare subtilă vs. discriminare evidentă

Reziliență și mecanisme de suport

„Cât despre viață, orice mi-a dat Dumnezeu, asta e tot ce există. Nu o pot defini, pentru că atunci când începi să definești ceva, mereu ceva merge prost. [...] Îți stabilești un obiectiv și, în timp, ceva merge prost. De aceea am spus, orice e menit să se întâmple, se întâmplă. Da, orice e menit să se întâmple.” (BG_PLEVEN_1)

Persoanele de etnie romă nu au în mod tradițional o structură socială pe mai multe niveluri, așa că gândesc în termeni de familie și comunitate locală: mecanisme de sprijin reciproc

Aspirații și mesaje pentru schimbare socială

- Trebuie să ne uităm mai mult la exemplele bune

"Persoanelor romi ar trebui să li se ofere șansa de a demonstra ce pot face – nu pur și simplu să fie respinși în momentul în care sunt văzuți." (BG_SOFIA_1)

- Romii ar trebui să se schimbe

"Nu-mi mai plac ghetourile. Da, de acolo sunt, acolo am crescut, dar nu vreau ca și copiii mei să crească acolo. Vreau să trăiască o viață complet diferită." (BG_SOFIA_16.2)

- Părinții etnici bulgari ar trebui să le transmită copiilor egalitatea

"Pe strada mea, bulgarii și romii conviețuiesc minunat pentru că au crescut împreună și se cunosc. Dacă copiii bulgari și romi interacționează de la o vârstă fragedă, discriminarea poate scădea. Acest lucru trebuie să înceapă cu părinții." (BG_SOFIA_4)

Perspective cheie și recomandări

Etnicii Romi:

- sunt diverși, se confruntă cu schimbări sociale și culturale continue
- se luptă între tradiții și norme sociale
- sunt conștienți de punctele lor forte și de provocările lor
- se simt subestimați de majoritatea etnică

Astfel,

societatea ar trebui să:

- implice vocile romilor în elaborarea politicilor
- consolideze sprijinul pentru tinerii romi în educație
- promoveze dezvoltarea competențelor și a căilor de angajare.

Serviciile de probațiune pot să:

- consolideze colaborarea cu mediatorii comunității rome
- reconsidere planurile de reabilitare pentru a reflecta condițiile reale de viață
- introducă sesiuni de informare în cartierele rome.

Vă mulțumesc!

Maria Doichinova
maria.doichinova@csd.eu

Center for the Study of
Democracy

<https://csd.eu>